

egunekoa

Gerardo Luzuriaga

(Liburuzaina)

Euskal Herria da gakoa

Has gaitezen Nafarroarekin. Nafarroa: nora eramaten zaitugu?

Hizkuntzari dagokionez, agintariak etsairik amorratuena izanda ere, defendatzaileak sutsuenen planta egiten dute, harik eta euskararen benetako erabiltzaileei euskararen egoera penagarriaren errua bota arte. Lotsagarria! Eztabaida antzua bezain gaiztoa da, eskuindar eta atzerakoien diskurtsoa faltsua baita; euskarak politikatik at egon beharko lukeela diote. Ados. Bat nator. Hala ere, bigarren pausoa dago iruzurra. Orduan, zergatik ez dute erabiltzen gure hizkuntza? Zergatik uzten dute hiltzen Mendebaldeko Europako mintzairarik zaharrena? Zergatik ez dute bultzatzen eskola guztietan? Zergatik ez diete ematen guraso guztiei aukera seme-alabak euskarazko adarretan matrikulatzeko?

Ez du merezi gehiago luzatzea, agerian utzi baitute, ahoa zabaltzen duten bakoitzean, euskararen aurka daudela, jendaurrean gure hizkuntza dela eta iraun behar duela esan arren.

Ikurren eta kulturaren ikuspuntutik, Nafarroa baino ez dute gogoan. Area-go, ikurren legea indarrean jarritz gero, ikurrinaren erabilpena debekatu eta nafar euskaldun asko zigortuko dute. Gogoan daukat lagun batek orain dela urte dezente aipatutakoa: oihala zati bat besterik ez den ikur bategatik ez du merezi gatazka sortzea. Berrit, ados. Nola eman bizia oihala xume zati bategatik? Hala bada, ken ditzagun, bada, ikur guzti-guztiak!

Labur-labur adierazita: egungo Nafarroako arduradunek erabaki dute Espainiako politikari jarraitzea, euskal usaina darien ekimen guztiak baztertuz, euskal aztarna guztiak estaliz, nafar sustraiei uko eginez, Euskal Auto-

IKURREN AUZIA

Nola eman bizitza oihala xume zati bategatik? Hala bada, ken ditzagun, bada, ikur guzti-guztiak!

POLITIKARIAK ETA GIZARTEA

Politikariak hartutako bidea mingarria eta okerra izan arren, oso bestelakoa da intelektual eta idazle batzuen eta bereziki kaleko jendearen jarrera

nomia Erkidegoan eramaten dugun politikatik ahalik eta gehien bereiztuz; horrela, etekin politiko ezin hobeak ateratzen dituztelako, nahiz eta Nafarroako agintarien erabaki horiek nafar gizarteari min handia egiten dioten.

Jakina da histori osoan etorritako atzerritar guztiek —Penintsulakoak barne— gure lurak zeharkatzean honen antzerako zerbait utzi digutela idatzirik: beste herri batean sartu gara, beste hizkuntza bateko herritarrekin egin dugu topo, herri berezi batean gaude. Halaber, Frantzisko Xabierrek bizkaitartzat zeukan bere burua, Gaztelako eta Penintsulako gainontzeko erreinuetatik bereiztu guran. Izan ere, duela 25 urte, bai nafarrentzat, bai kanpotarrentzat ere, herri berezi eta bereizi bat izan gara. Gauza bera esan ahalko dugu urte gutxi barru politikari hauen politika jaso ondoren?

Eta, EAEz zer esan?

Euskal Autonomia Erkidegoa, nora eramaten zaitugu? Bertan, gure hiz-

kuntza aurrera doa. Horixe bakarrik behar genuen! Baina, gorabeherak aparte, oro har, euskara aurrera joan arren, motel baino motelago doa: Osakidetzan gertatutakoa lekuko, Osakidetzaaren sarearen euskalduntze-prozesua berrogeita hamar urte atzeraturik gelditu baita.

Ikurrei buruz ez dago gauza handirik komentatzeko. EAEko agintariak hiru probintzietarako bereganatu dute lurralde osoak izan behar zituen ikurrak. Penagarria, benetan!

Kultura eremuan mingarriak izan dira, bai, azken urteotan Eusko Jaurlaritzak hartutako erabakiak. Euskal hitza jarri eta listo, dena konponduta balego edo; Euskal Unibertsitatea, Euskal Irrati Telebista, Balizko Euskal Liburutegia, Eusko Jaurlaritza, Eusko Legebiltzarra... Horiek guztiak Araba, Gipuzkoa eta Bizkaia probintzietan mugaturik izan arren.

Mingarria da batez ere duela gutxi arte ez baita horrela izan. Orain dela 25 urte proiektu kultural guztiek euskal probintziak, hau da, zazpiak, kontuan hartzen zituztelako. Herri osoa hartzen zutelako, garai hartan ulergaitza baitzen kultura-lotura hori bazterteaz; kultura ikuspuntutik, herri bat baikin, euskal kulturaren presentzia gureganatua baikenuen. Funtsean, gizartean horrela onartuta zegoelako. Adibide gisa, Jon Bilbaoren *Eusko Bibliographia* aipatuko dut. Euskal Herriko informazio bibliografikoa bildu zuen, bestela egitea pentsaezina zelako.

Egungo Euskal Autonomia Erkidegoko arduradunek (Nafarroako agintariak bezala), ordea, politika autonomistari jarraitzea erabaki dute, eta Euskal Herrira eramaten gaituen ekimen guztietatik ihes egitea, horrela,

(Hurrengo orrialdean jarraitzen du)

zutabea

Oihane Enbeita

Hauteskundeak

Inor sorpresan hartu gabe eta protagonismo mediatiko interesatu baten ondoren, PNV eta EAren arteko harremanak fruituak eman dituela jakinarazi digute egunotan. Ez dut entzun, ordea, udaletxeetako presentzia gauzatzeaz gain, zertarako elkartu diren. Ez dut entzun elkartzea epe luze-rako proiektu praktikoa baten mesedetan egindako herriaren eraikuntza aldeko apustua denik. Hauteskundeak. Arzalluzek ilegalizazioaren bidegabekeria eta Batasunarekiko laguntza morala aipatu izan ditu. Ez du, ordea, asmo praktikorik adierazi, are gutxiago maiatza iragan osterako. Hauteskundeak. Imazen hitzetan Batasuna hauteskundeetara aurkeztu eta gizarteak berak bazterteaz litzateke egokiena. Hauteskundeak. Arzalluzek adierazi zuenez, gero eta zailagoa da Espainiako Poliziaren eskuetan torturak jasaten direla ez onartzea eta sakabanaketa, era berean, onartezina da. Ejem. Baina... ez du asmo praktikorik adierazi, ez du ezer egiteko asmorik adierazi. Eta Ertzaintzari buruz? Hauteskundeak. Kartzela zigorra handitzearen inguruan ere bla, bla, bla; 92. artikulua aplikatzeko hil edo biziko eskaeraren aurrean, bla, bla, bla. Legez kanpoko atxiloten aurrean bla, bla, bla. Eraso eta arazo ekologikoen aurrean bla, bla, bla. Finean, herriarriaren aurrean bla, bla, bla. Edo bla bakar bat ere ez.

Esaten ez den hori da gizarte mugitzen duena, aitortzen ez den hori edo ezkututzen dena. Beti dago isilpeko arrazoren bat. Dena argi dagoela dirudienean ere, zerbait gelditzen da isilpean. Norbanakoaren inkonszientiaz gain, inkonsziente kolektiboa ere badela esan daiteke, agian. Manipulagarria zein aldagarria eta sentibera. Matematikak gutxi funtzionatzen du honelako kasuetan. Hauteskundeak ere ez dira matematika kontua. Hauteskundeak ez baitira batuketaren emaitzetan oinarritzen. Isilpeko arrazoi batean oinarritzen dira. Pertsonak gara. Adostasun eta desadostasunez gain, beldurak, loturak, tradizioak... daude. Eguneroko bizitzan dau-de egiak, eguneroko bizitzan azaleratzen dira isilpeko egia guztiak. Eta hor ikusten da norbanakoak benetan egiten duen aukera. Bere jarretan.

seiko urrea

Jon Alonso

Itoitz

Etorkizuneko zuzenbideko ikasleentzat geldituko den Itoitzko urtegiaren kasuan, Zuzenbide Estatua deitzen den horixe da, berriz ere, ez bai dagoena. Zoritxarrez, munduak daraman martxa daramala, ez dirudi honen ia inori gauza handirik axola dionik. Alegia, norbait harrituko litzateke Auzitegi Gorenak urtegiaren aurkakoen arrazoibidea txartzat eman, eta borroka juri-

dikoa erabat itxiko balu? Norbait eskandalizatuko?

Gaur den egunean, Itoitz betetzen hastea politikoki ezinbestekoa zaiela (eta hortaz, kosta ahala kosta egin beharrekoa) onarturik ere, proiektuaren bideragarritasunari buruzko zalantzak uxatzen doaz. Hau balioespen subjektiboa eta eztabaidagarria dela ukatu gabe, hipotesirik ezkorrenak onartu eta beste galdera hau egiten

hasteko tenorea izan liteke: betez gero, zer ekarriko dio Nafarroari?

Alde batetik, dagoeneko zer ekarri dion garbi dago: gobernuaren irudi politikoa sendotu egin da, gizarte-oposizioaren jarrera neurri berean ahuldu, eraikuntza enpresak aberastu egin eta egingo dira. Las-ter ekartzen ahal duena ere bistakoa da: urak herriak hartu eta eragin ekologiko larria sortu. Eta gero zer?

Ez dut galdera egiten egiteagatik, proiektua Nafarroako gizarteari modu jakin batean saldu zaiolako baizik. Itoitzko urak, Nafarroako ubidea medio, lurra ureztatze-ko balio behar du; lurra ureztatzeak, nekazaritza ustiatzearen ekoizpenak azkartzeko; ekoizpena azkartzeak, diru gehiago irabazteko eta bizimodua hobetzeko. Benetan ha-

la izango da? Lurra ureztatzeak ekoizpenak azkartu, baliteke, baina seguru-seguru dena da ustiatzeak aldatuko litzukeela, hain zuzen, Europak sobera dituen produktuak ekoizteko. Ustiatzeak aldatzeak birpartzelazioa ekarriko luke, eta birpartzelazioak, finean, lurraren jabegoaren egitura bera aldatzea. Eta lurraren jabegoaren egitura aldatzeak, herrien egitura eta izaera bera aldatuko litzuke.

Nola errentabilizatzen dira Europan soberakin diren produktuak? Ez dakit. Jabe gutxiaren eskuetan dauden makrosail oso mekanizatuaren bidez, agian? Itoizek ezezagun bihurtzeraino alda ditzake Nafarroako paisaia eta bizimodua. Eta ez, halabeharrez, onerako. Zer esango lukete, orduan, nekazariak?